

Magtanvendelse

Brug af og indberetning af magtanvendelseⁱ

Instruksen beskriver i hvilke tilfælde, magtanvendelse er lovligt, hvem der har kompetence til at tage beslutning om magtanvendelse, og hvordan magtanvendelse indberettes.

Målgruppe

Ledere, sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælpere i Gribskov Helhedspleje

Formål

At sikre, at der udelukkende sker magtanvendelse i de situationer, hvor dette er lovligt, og hvor alle andre muligheder er afprøvet. Desuden at magtanvendelse indberettes i hhv. loven og ministerielle vejledninger.

Begrebsafklaring

Det er magtanvendelse, når borgeren ikke frivilligt medvirker til en given foranstaltning – eksempelvis en plejehandling. Alle former for magtanvendelse skal registreres og indberettes.

Nødværge er en handling, der er nødvendig for at modstå eller afværge et uretmæssigt angreb. Nødværge skal altid være strengt nødvendig. Ellers er det ulovlig magtanvendelse. Nødværgeren skal stå i rimeligt forhold til det, der beskyttes. Nødværgehandlingen skal dermed altid være afpasset til situationen (bl.a. angrebets farlighed og angriberens person).

Nødret er et udslag af princippet om, at nød bryder alle love. I praksis vil nødret kun være aktuel, når afværge ikke finder anvendelse. Her fastsætter straffelovens § 14, at ulovlige handlinger, der er foretaget af nød (nødret), er straffrie, hvis handlingen var nødvendig til afværgelse af truende skade på person, bygninger eller ting, og lovovertrædelsen (magtanvendelsen) måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning.

Magtanvendelse

Magtanvendelse skal som hovedregel indberettes til myndigheden. I visse tilfælde kræver magtanvendelse, at der på forhånd er truffet en kommunal afgørelse om dette.

Herunder er de hyppigste former for magtanvendelse i en hjemmepleje nævnt. Listen er ikke udtømmende, og det er vigtigt at være opmærksom på, at regler for indberetning og forhåndsgodkendelse i visse tilfælde afhænger af, om behovet for at gribe ind i borgers personlige frihed er en konsekvens af demens.

Der henvises derfor til Socialstyrelsens skrivelse "Til fagpersoner: Regler om brug af magt – kort fortalt", som er bilag denne instruks.

Former for magtanvendelse

Herunder beskrives de former for magtanvendelse, der typisk kan have relevans i hjemmeplejen.

- Kortvarig fastholdelse i situationer med personlig hygiejne.
Personalet kan træffe beslutning om kortvarigt at fastholde borgeren i situationer med personlig hygiejne, hvis det er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed og værdighed.

Skal indberettes. Hvis baggrunden IKKE er en konsekvens af demens eller lignende, skal distriktsleder overveje, om det er sandsynligt, at der vil blive behov for fastholdelse igen. I de tilfælde skal myndigheden ansøges om forhåndsgodkendelse til fastholdelse. Det samme gælder, hvis der 2 gange inde for en 6 mdrs. periode er behov for fastholdelse.

- Fastholdelse

Personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til sin bolig eller til et andet opholdsrum, når personen er til fare for sig selv eller andre.

Skal indberettes.

- Afværgehjælp

Personalet kan kortvarigt fastholde eller føre en person væk fra en situation, når det er nødvendigt for at afværge, at vedkommende forårsager væsentlig ødelæggelse af indbo eller andre værdier.

Skal indberettes.

- Stofseler

Fastspænding af en borger med stofseler for at forhindre fald må kun bruges, når der er nærliggende risiko for, at borgeren udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade, som fx brækkede lemmer, kraniebrud, hjernerystelse, tabte eller løse tænder.

Kan kun ske på baggrund af myndighedsafgørelse. Skal indberettes.

- Tryghedsskabende velfærdsteknologi

Personalet kan bruge tryghedsskabende velfærdsteknologi for at sikre personens tryghed, værdighed og omsorg, hvis borger lider af demens eller lignende.

Hvis den pågældende, fremtidsfuldmægtig (en person, der varetager fuldmagtsgivers interesser, når fuldmagten træder i kraft) eller værge ikke modsætter sig det, skal der ikke ske registrering og indberetning. I modsat fald kan myndigheden træffe afgørelse om brug af velfærdsteknologi.

Vær opmærksom på, at der er andre regler, hvis behovet for tryghedsskabende velfærdsteknologi, IKKE er en konsekvens af demens eller lignende.

- Fysisk guidning

Ved fysisk guidning forstås fx at lægge en arm om skulderen på en person for at vise, at man ønsker, at personen skal følge med. Fysisk guidning vil først kunne anvendes, når personalet forgæves har forsøgt at løse situationen med en socialpædagogisk indsats. Fysisk guidning må IKKE indebære fastholdelse.

Betragtes IKKE som magtanvendelse og skal ikke indberettes.

Før magtanvendelse

Før magtanvendelse udøves skal alt andet være forsøgt. Der skal herefter anvendes det, der af borger, vil opleves som mindst mulig magt. Her vurderes individuelt efter varighed, type og borgerens oplevelse af situationen.

Før det står klart, at magtanvendelse bliver nødvendig, er der gjort følgende faglige overvejelser

- At det er til fare for borger eller andre ikke at gribe ind, gerne erfaringsmæssigt. At diverse tiltag er forsøgt først, f.eks. pædagogiske.

- Ved borgere med demenssygdom: Inddrag demenskoordinator.
- Afprøvede tiltag er evalueret og dokumenteret.
- Borger har været drøftet på triagemøde for at sikre, at personalets samlede erfaringer bliver del af beslutningsprocessen.
- Overvej om lægen kan hjælpe, både i den akutte situation og med at lægge en langsigtet plan.
- Ved anvendelse af magt skal der tages højde for egen sikkerhed først. Der sørges altid for, at der er tilstrækkelig mulighed for den planlagte magtudøvelse, dvs. der skal være et tilstrækkeligt antal personer og være nøje aftaler om, hvordan det udføres.
- Hvis muligt informeres leder, før der anvendes magt.

Efter magtanvendelse

Hver magtanvendelse skal indberettes til Gribskov Kommunes Team Visitation. Indberetningskemaerne er udformet, så de giver anledning til refleksion i fht., hvordan magtanvendelse kan undgås.

Hvem indberetter?

Den medarbejder, der har anvendt magt, er ansvarlig for, at skema til indberetning udfyldes. Dette bør ske i samarbejde med leder. Registreringen skal ske hurtigst muligt og inden for 3 dage.

Det er distriktsleder eller dennes stedfortræder, der er ansvarlig for, at skemaer bliver indsendt.

Nedenstående skemaer anvendes. De udfyldte skemaer tilknyttes borgers EOJ som "Dokument".

Skema 1b

Anvendes inden for demensområdet:

Registrering og indberetning af akut og forhåndsgodkendte magtanvendelser og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter servicelovens kap. 24 og 24b samt indgreb foretaget i nødret og nødværge.

https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/magtanvendelse/magt-2020/skema-1b_socialstyrelsen_web_final.pdf

Skema 3

Anmodning om kommunal afgørelse (forhåndsgodkendelse) til magtanvendelse efter serviceloven kap. 24 og 24a.

https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/magtanvendelse/magt-2020/skema-3_socialstyrelsen_web_final.pdf

Bilag til skema 1b

Registrering og indberetning af indgreb på baggrund af kommunal afgørelse, foretaget indenfor en periode på op til 31 dage.

Bilaget kan desuden anvendes på samme måde ved registrering af kortvarig fastholdelse i situationer med personlig hygiejne, uden forudgående afgørelse (kun personer med demens el. lign.) (skema 1 b).

Perioden på op til 31 dage hænger sammen med, at registreringer skal indberettes en gang om måneden. Når registreringerne, herunder bilag 1, er sendt afsted, skal der således oprettes et nyt bilag 1.

https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/magtanvendelse/magt-2020/bilag-1_socialstyrelsen_web_final_april-version-2_a1b.pdf

Udfyldte skemaer sendes til sundhedogomsorg@gribbskov.dk, Att.: Team Visitation

Den fremsendte mail journaliseres i SBSYS i sagen HHP – Magtanvendelse.

Dokumentation

I forbindelse med magtanvendelsen skal følgende punkter dokumenteres i KMD Nexus:

- Formålet med magtanvendelsen. Skrives i det faglige notat under den relevante helbredstilstand. Typisk "Problemer med sygdomsindsigt".
- Hvad der forgæves er gjort/overvejet for at undgå magtanvendelsen: Det afprøvede resumeres i det faglige notat. Under afprøvning kan observationer skrives i .observationer, der relateres til helbredstilstanden og evt. også den relevante funktionsevnetilstand.
- At der er søgt og opnået forhåndsgodkendelse. Skrives i det faglige notat.
- Hvornår magtanvendelsen er sat i værk. Skrives i det faglige notat.
- Hvilket tilsyn, lederen har besluttet under magtanvendelsen, overvejelserne herom og hvornår der er ført tilsyn. Skrives i det faglige notat.
- De aftalte handlinger og hvordan de evalueres: Skrives i handlingsanvisning, der relateres til én eller flere relevante tilstande.

Kvalitetsopfølgning

Systematisk opfølgning

Antallet af magtanvendelser følges.

Det tilsyn med magtanvendelse, som leder har besluttet i den konkrete sag.

Opfølgning "ad hoc"

Hvornår: Ved klager og utilsigtede hændelser

Hvem: Vil variere fra gang til gang.

Bilag

- Bilag 1. Til fagpersoner: Regler om brug af magt – kort fortalt.
https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/magtanvendelse/pixi_fagpersoner_socialstyrelsen_web.pdf

Ligger i instruksmappe på kontoret

Referencer og nyttige links

Til fagpersoner: Regler om brug af magt over for voksne med betydelig og varig nedsat funktionsevne. Socialstyrelsen 2020

<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/til-fagpersoner-regler-om-brug-af-magt-over-for-voksne-med-betydelig-og-varigt-nedsat-psykisk-funktionsevne>

Gribskov Kommunes vejledning om Magtanvendelse og andre former for indgreb i selvbestemmelsen <https://css.gribskov.dk/Media/637580583276863929/midlertidig-vejledning-for-2020.pdf>

Lov om Social Service §§ 124, 125, 128, 136

VEJ nr 9001 af 20/11/2000 Vejledning om udfærdigelse af instrukser

Dokumentation efter FSIII-metoden: <http://www.fs3.nu/dokumenter/fsiii-metoden>

i

Instruksen er udarbejdet af: Camilla Köcher Strøyberg Distriktsleder Gitte Widmer Sygeplejefaglig leder	Ansvarlig for instruksen: Gitte Widmer Sygeplejefaglig leder	Godkendt af: Camilla Woller-Nielsen, distriktsleder Katarzyna Darling, distriktsleder, Camilla Frederiksen, palliationssygeplejerske. LU
Revisionsdato: 1.8.2021	Næste revision: 1.8.2022	